

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Svar på remiss av promemoria - förordning om statsbidrag för att främja ett hållbart arbetsliv inom vård och omsorg

(dnr S2021/02252)

Sammanfattning

I denna promemoria föreslås att ett statsbidrag införs i syfte att förbättra arbetssituationen för anställda inom vård och äldreomsorg. Bidraget möjliggör för regionerna och kommunerna att finansiera projekt som syftar till att utprova nya eller vidareutveckla befintliga arbetsmetoder, arbetssätt eller arbetstidsmodeller, inklusive arbetstidsförkortning.

Återhämtningsbonusen gäller från och med 2021. Regionerna tilldelas 105 miljoner kronor 2021 och sedan 350 miljoner kronor 2022 och framåt. Kommunerna tilldelas 195 miljoner kronor 2021 och 650 miljoner kronor 2022 och framåt.

Sammanfattningsvis ser socialnämnden i Höör positivt på att staten tillskjuter medel för att förbättra arbetssituationen för anställda inom vård och omsorg, men vi är kritiska till att dessa medel enbart avser kommunal hälso- och sjukvård samt äldreomsorg. Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning, både när det gäller insatser enligt socialtjänstlagen och LSS, samt inom individ- och familjeomsorgen finns det stora behov av att förbättra arbetsmiljön för de anställda.

Inom hela den sociala sektorn finns behov av att satsa på nära ledarskap, ledarskapsutbildning med tillitstyrning och förändringsledning, mentorskap, introduktion med mera, både som ett sätt att genom förbättrad arbetsmiljö behålla personal och som ett sätt att förebygga utmattningsdepression och annan stressrelaterad sjukdom hos chefer och medarbetare.

För att attrahera ungdomar och personer som vill yrkesväxla in i vård och omsorgssektorn krävs en nationell satsning. Befintlig personal behöver kompetensutveckling, gärna i form av poänggivande längre kurser inom Yrkeshögskola och/eller Högskola. Bra språkstöd och språkutvecklande arbetsplatser behövs för att kunna ta tillvara nyanländas resurser samtidigt som vi behöver kunna attrahera utländsk arbetskraft.

Slutligen krävs mer riktat administrativt stöd till chefer och resten av organisationen.

Socialnämnden i Höör är kritisk till den detaljstyrning och den administrativa arbetsbörda som följer av förordningen och förordar generella statsbidrag som kommunerna kan använda på det sätt som bäst gagnar den egna verksamheten och invånarna. Som kommun är vi väl medvetna om de utmaningar vi står inför när det gäller personalförsörjning och arbetsmiljö samt anser att vi är bäst rustade att bedöma vilka insatser som krävs.

Inledande bestämmelser

3 § Med hälso- och sjukvårdsverksamhet avses i denna förordning sådan verksamhet som en region eller en kommun ansvarar för enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller smittskyddsåtgärder enligt smittskyddslagen (2004:168). Med socialtjänstverksamhet avseende omsorg om äldre personer avses i denna förordning sådan omsorg om äldre personer som en kommun ansvarar enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Statsbidrag får lämnas till regioner och kommuner för insatser enligt första stycket inom verksamheter som bedrivs i regionens eller kommunens regi eller där skötseln har överlämnats till en juridisk person enligt 10 kap. 1 § kommunallagen (2017:725).

Av skälen för förslaget framgår att vården och omsorgen står inför stora utmaningar, bland annat som följd av stora pensionsavgångar och ökad efterfrågan på välfärdstjänster. Vidare betonas att arbetssituationen för anställda inom vård och omsorg behöver bli bättre. Vi håller med om detta men ifrågasätter varför inte omsorg om personer under 65 år enligt socialtjänstlagen, omsorg enligt LSS samt kommunal hälso- och sjukvård för personer under 65 år ingår i förordningen. Utmaningarna är lika stora inom dessa områden. Trots allt beviljas insatserna på samma sätt, med utgångspunkt i en funktionsnedsättning och därmed behov av vård och/eller omsorg, inte med utgångspunkt i ålder. Ofta arbetar samma personer inom dessa olika verksamhetsområden.

Vi ställer oss även frågande till varför inte individ- och familjeomsorgens insatser enligt socialtjänstlagen innefattas i förslaget. Även inom detta område är utmaningarna stora och förbättringar på arbetsmiljöområdet krävs. I Höör har vi en sammanhållen socialtjänst, innehållande individ- och familjeomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning, äldreomsorg samt kommunal hälso- och sjukvård. Vi arbetar tillsammans med de utmaningar som minskade resurser, både ekonomiskt och personellt, innebär inom alla delar av verksamheten.

Av andra stycket framgår att även privata aktörer som bedriver sådan verksamhet genom avtal med kommun eller region, 10 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), kan få ta del av statsbidraget. Vi menar att här krävs ett förtydligande. Innebär "avtal" att hela eller delar av den kommunala (eller regionala) verksamheten utförs av ett privat företag och regleras genom avtal eller åsyftas också privata företag som kommunen slutit individuella avtal med gällande enskilda kommunmedborgare? Om det sistnämnda gäller har det privata företaget ett stort antal individavtal med flera olika kommuner. Vilken av dessa kommuner är i detta fall ansvarig för att skicka in ansökan till Socialstyrelsen?

Vi anser inte att det är rimligt att begära av kommuner, som driver majoriteten av den kommunala hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen i egen regi, och enbart sluter ett fåtal individavtal med andra leverantörer, att ansvara för administration av ansökningar från privata vårdföretag.

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Förutsättningar för statsbidrag

5 § Statsbidrag enligt denna förordning får, i mån av tillgång på medel, lämnas till regioner och kommuner för att främja ett hållbart arbetsliv inom verksamheter som anges i 1 §.

Bidrag får lämnas för kostnader avseende projekt som innebär att verksamheten prövar nya eller vidareutvecklar befintliga arbetsmetoder, arbetssätt eller arbetstidsmodeller för att långsiktigt stärka arbetsmiljön.

Av förslaget framgår att stöd ska kunna lämnas för att pröva för verksamheten nya eller vidareutveckla befintliga arbetsmetoder, arbetssätt och arbetstidsmodeller. Det innebär inte att det ställs krav på att det som prövas med stöd av förordningen ska vara nyskapande i ett nationellt perspektiv. Även beprövade metoder och arbetssätt som visat goda resultat ska kunna få bidrag under förutsättning att arbetssättet inte redan tillämpas i den aktuella verksamheten. Vi ser mycket positivt på detta.

För att arbetet med att stärka arbetsmiljön ska bli just långsiktigt krävs det garantier för kostnadstäckning för att kunna fortsätta arbetet efter projektiden. Kommunernas ekonomi kommer att bli alltmer ansträngd under åren som kommer och om bidrag enbart lämnas under projektiden är risken överhängande att de insatser som prövats och befunnits verkningfulla tvingas avbrytas när projektmedlen är slut.

Ansökan och beslut

9 § En ansökan om bidrag ska innehålla

1.en beskrivning av det eller de projekt som bidraget ska användas till inklusive en beskrivning av målsättning, tidsramar för genomförande, målgrupp, storleken på verksamhet som projektet omfattar och budget förprojektet,

2.en redovisning av tillvägagångssätt för hur projektet långsiktigt ska främja ett hållbart arbetsliv enligt det syfte som anges i 2 §, och

3.uppgifter om sökt belopp och de uppgifter i övrigt som Socialstyrelsen behöver för att kunna pröva ansökan.

Om sökanden inte skyndsamt följer en uppmaning att komplettera ansökan, får Socialstyrelsen pröva ansökan i befintligt skick.

Det ska framgå av ansökan hur arbetsgivare och arbetstagare samverkar för planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av det eller de projekt som ansökan avser.

Vi har full förståelse för att lagstiftaren är angelägen om att projektmedlen ska användas till att pröva för verksamheten nya eller vidareutveckla befintliga arbetsmetoder, arbetssätt och arbetstidsmodeller. Dock innebär de föreslagna riktlinjerna för ansökan omfattande administrativt arbete för kommunens personal.

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Kritik mot den administrativa börda som läggs på Sveriges kommuner kommer från många håll. SKR kritiserar kortsiktigheten och den administrativa processen i riktade statsbidrag samt förordar en högre andel generella statsbidrag som kommunerna kan använda på det sätt som bäst gagnar den egna verksamheten och invånarna.

Tillitsdelegationen slår fast att den omfattande styrning och kontroll av Sveriges kommuner som görs av staten och dess tillsynsmyndigheter motverkar det förändringsarbete som krävs för att möta framtidens utmaningar.

För Höors del, liksom för många mindre och medelstora kommuner, kan krav på omfattande administrativt arbete med ansökningshandlingar och redovisning av projektmedel innebära att medel ej kan sökas och projektet inte genomförs. Vi har helt enkelt mycket liten tillgång till stödresurser i form av utredare och annat administrativt stöd.

Redovisning

12 § Den som beviljas bidrag ska vid den tidpunkt som anges i beslutet lämna en kortfattad ekonomisk redovisning till Socialstyrelsen av det beviljade bidraget och en sammanfattande redogörelse för hur det har använts. Redogörelsen ska även innehålla en sammanfattande bedömning av hur och på vilket sätt projektet har bidragit till att stärka förutsättningarna för det syfte som anges i 2 § samt hur projektet kommer att tas om hand inom verksamheten när bidraget upphör.

Som kommentar till denna punkt hänvisas till ovanstående. För Höors del, liksom för många mindre och medelstora kommuner, kan krav på omfattande administrativt arbete med ansökningshandlingar och redovisning av projektmedel innebära att medel ej kan sökas och projektet inte genomförs. Vi har helt enkelt mycket liten tillgång till stödresurser i form av utredare och annat administrativt stöd.

Ewa Näslund
Socialchef
0413 - 284 12
ewa.naslund@hoor.se